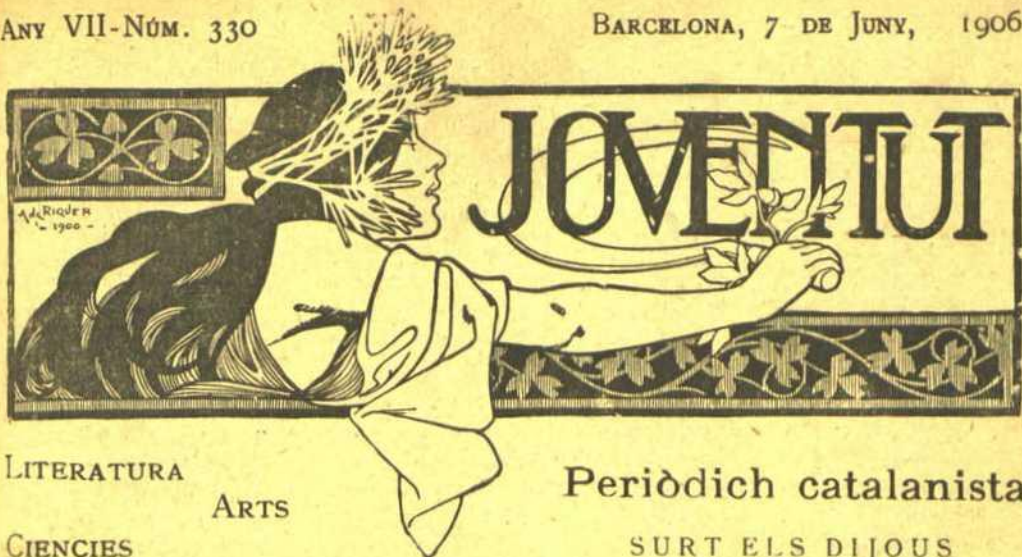

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT 10 CÈNTIMS

ATRASSAT 20

SUMARI:

TEXT: La revolució «desde baix», per Lluís Via. — La xucladora, per Jaume Aymà y Ayala. — «*», per R. Vives Pastor. — Sonets, per R. Miquel y Planas. — Testres, per Emili Tintorer. — Festa de la Música Catalana, per C. Karr. — Notes bibliogràfiques, per Oriol Martí. — A una amiga, per Pere Salom y Morera. — Esperanta fako; Gramàtica Catalana. — Esperanto (continuació), per F. Pujulà y Vallès. — Noves.

**LA REVOLUCIÓ
«DESDE BAIX»**

No podia passar altrament. Fou tan gran y hermós l'acte de Solidaritat Catalana realisat el 20 de maig, que'l poble, content de si mateix, emperò tenint la intuïció de que a algú les devia les virtuts civiques de que havia donat mostra, volgué realisar un nou acte que, a la vegada, fos manifestació de son agraïment y demostració de sa plenitud de consciència. Y el dia 3 de l'actual juny tributà solemne homenatge a l'home qui les hi havia empeltades aquelles civiques virtuts, acoblantse pera enaltir la memoria del gran Clavé: el primer músich català com ha dit a *La Tralla* un antich company nostre; el primer nacionalista català, com dihem ja tots al obrir els ulls a la vida nova qu'ell. el Geni, pressentia; qu'ell, el Geni, ens obri.

En efecte: en Clavé republicà federal, en Clavé desvetllador de l'ànima dels nostres

obers, en Clavé redemptor de tants esperits perduts en els llims de la ignorancia o del vici, si no nasqué en època en que s'hagues sin definit els ideals nacionalistes de nostra terra, ni ab el titol de nacionalista s'ornà, feu emperò quelcòm més gran y de major eficacia, car posà son talent creador, son cor d'artista y ses energies de colós al servey d'una obra social en la que nosaltres hem pogut trobar base ferma per assentarhi altra obra complementaria: la de consolidació de nostra nacionalitat; la de reivindicació de nostra personalitat catalana.

Qui fa obra social, qui inicia pràcticament la redempció d'un poble, deu ésser mirat per aquest poble, y sobre tot per nosaltres, catalanistes, com un gran patriota. Per això dihem ben alt qu'en Clavé fou el primer nacionalista català. Algú, planyentse de que no sempre'ls continuadors d'en Clavé sapiguessin adaptar l'obra del mestre a la natural evolució dels temps, ha dit que si en Clavé hagués viscut més anys, hauria figurat en l'estol del Catalanisme. També ho creyem. Però en Clavé visqué quan degué viure. En els temps y circumstancies en que apareixen y actuen genis com ell, hi ha sempre quelcòm de providencial. Catalunya no tingué un Clavé pera definir, sinó pera pressentir; y noteu bé que defineixen els sabis, però que may la sabiesa commou tant les ànimes condormides o ig-

nocentes, com les genials ignocències dels poetes o com les senzilles afirmacions dels genis. Meritoria es l'obra pacienta y abnegada de la educació dels fills, però es més gran l'acte natural d'infantarlos, que no depend de nosaltres sols, sinó del secret poder de Vida en nosaltres latent. En l'infantament hi ha'l misteri sublim dels miracles, com en el geni hi ha la síntesis de les grans intuïcions que'ls pobles duhen amagades y que, una volta descobertes, els han de fer revivre. L'obra dels genis, com els moviments populars, ens apar a voltes purament instintiva, però'ls grans actes instintius sorprenen y fan meditar als homes conscients. Per sa part, el poble s'entusiasma veyent cristallisar en aquella obra tots els seus sentiments. Comen un espill hi veu reflexada la seva ànima, y aprèn a conèixer y a perfeccionarse; y, una volta s'hi ha conegut, les escolta ab devoció les veus inspirades y profètiques qui de bon començ no han fet sinó desvetllar-li el cor, però que després van emmenantlo a l'assoliment d'un ideal.

No hem d'ésser nosaltres qui el ressenyi l'acte de diumenge, en que fou posada una làpida en la casa hont morí el gran home. Ja ho ha ressenyat degudament la premsa diària. No'ns cal pas descriure la hermosa manifestació realitzada per un sens fi d'orfeons, societats corals y entitats catalanes de totes menes, regalantnos els ulls ab l'esplendour de colors de llurs banderes y afalagantnos les orelles ab les harmonies de llurs cançons. Ens limitarem a remarcar ab goig que l'homenatge a n'en Clavé, patriota y artista, ha coincidit ab la celebració d'altres dues manifestacions també altament remarcables en la història política y artística de Catalunya: la festa de Solidaritat Catalana celebrada'l 20 de maig en defensa de nostres llibertats, y la festa de la Música Catalana celebrada'l 4 de juny en honor de l'assolida cultura artística. En un y altre acte'ls catalans han fet evident que són dignes compatricis d'en Clavé: que socialment y artísticament han aprofitat les ensenyances de l'apòstol mort, y han conquerit aquell grau de perfeccionament que, dignificant als pobles, arriba a ferlos mestres de si mateixos.

L'amor al treball y a l'estudi, l'entusiasme

per l'art han anat transformant de tal manera la societat catalana, que una gran revolució s'es ja feta en el seny y en la voluntat populars. Catalunya ja viu ab vida y consciència ben pròpies; y aquesta revolució s'es operada *de baix a dalt*, naturalment, racionalment, car en Clavé tingué'l dò d'agafar lo més bo y delicat de *baix*, y animarho ab el buf de son geni. Lo més sà y perdurable de la seva obra ho extragué de nostres encontrades humils, y als humils ho feu capir, obrint amples horitzons de llum a llurs esperits orbes.

Així nostre poble senti la bellesa y adquiri nocions de vera llibertat. Y així, quans els polítics centralistes gosin altra volta acostarse a nosaltres y ab veu enganyosa de sirena'ns parlin a llur torn de llibertat, y de redempció, y de *revolució desde dalt*, potser se trobin ab que nosaltres *desde baix* ja l'hem feta la revolució, y tan complerta y radical, qu'hem pujat per demunt d'ells y ens hem fet prou forts pera poder menyspreuarlos y foragitarlos dels llochs que indignament ocupen y desd'ahont indignament ens governen.

LLUÍS VIA

LA XUCLADORA

ENSAIG DRAMÀTIC

Salonet adornat pretenciosament, ab gust vulgar. A la esquerra y en primer terme, una porta. A la dreta, una finestra. Al fons, y arrambada a la paret, una marquesina.

Al córrers la cortina són les onze de la nit. El salonet està il·luminat per un llum de gas. ALBERT, assegut en la marquesina, està neguitós; no pot respirar, y barroerament se destà'l coll de la camisa. Part de fóra de la escena se senten grans rialles y cantades; soroll de gots y ampolles, com si s'hi celebrés un festí. Pochs moments després entra CLAUDINA, qui vesteix lleugerament. Sota'l coloret ab que du pintades les galtes, llabís y ulls, s'hi endevina un rostre arrugat, marcit. Son gest es d'una venedora d'amor; son ayre, d'hípocrita mansuetut.

CLAUDINA, asseyentse al costat d'Albert y estrenyentli les mans ab coqueteria.

¿Què tens?... ¿Que no't trobes bé?

ALBERT

No sé. El cap me roda.... No veig més que ombres a mon entorn.

CLAUDINA

¿Que t'has marejat?

ALBERT, *referintse als qui canten y riu en a fòra.*

Digues a n'aquells que no cantin.

CLAUDINA, *desde'l dintell de la porta.*

Callèu un moment! (*Parlen els cants.*)

ALBERT

Fins crech que si que m'he marejat. Aquell ximple es capaç de fer perdre'l cervell a qual-sevol.

CLAUDINA

¿Qui?

ALBERT

Tota la nit igual... Allò no es cantar ni cosa que s'hi assembla: allò es baladrejar, fer el ximple... (*Se senten novament els cants.*) Ja hi tornen! Mal s'escanyessin! (*Ab ira.*) ¿Vols dirlos hi que no cantin?

CLAUDINA, *desde la porta.*

Callèu d'una vegada!

VEU D'HOMME

¿Què té l'Albert?

VEU DE DÒNA

El vi li ha fet mal.

VEU D'HOMME

Digali que vingui aquí, que's distreurà.

VARIES VEUS

Si ve'l farèu ballar.

CLAUDINA, *suplicant.*

¿Volèu callar?

VARIES VEUS, *cridant.*

Tengo dos lunares... (Grans rialles.)

ALBERT, *cridant y mitj alçantse.*

Claudina, déixals.

VEU D'HOMME

Albert, vina aquí.

CLAUDINA, *tancant la porta d'una forta revollada.*

Així os reventessiu!

VARIES VEUS, *rihent y cridant.*

Tengo dos lunares...

CLAUDINA, *asseientse al costat d'Albert.*

Y encara riu en, els besties!...

ALBERT

Déixals estar. Que riguin... que riguin força... fins que s'escanyin! (*Cambiant de to.*) Jo si que sembla qu'estigui a punt d'escanyarme. Tinch una cosa aquí (*Al coll.*) que

no'm deixa respirar lliurement... com si una mà m'estrenyés ab força y volgués estrangularme!... (*Mou el cap, no podent respirar.*) Aquí, aquí dintre meteix (*Al coll*), aquí, ¿veus?, hi ha una cosa... una cremor...

CLAUDINA

¿Què podria darte?

ALBERT

No sé... (*Cambiant de to.*) Res... Ja passarà... Obre la finestra: potser respiraré millor. (*Claudina obre la finestra.*)

CLAUDINA

¿Està bé, així?

ALBERT

Ajusta més, que ningú'ns vegi.

CLAUDINA

¿Qui vols que'ns vegi?... Després, totes són amigues meves.

ALBERT

¿Vols dir?... Com vulguis: deixa obert. (*Cambiant de to.*) De tots modos, valdria més tancar. Entre tants, pot haver-hi algú que'm conegui.

CLAUDINA

¿Que tens por?

ALBERT

¿Por?

CLAUDINA

Com que tems que'ns vegin...

ALBERT

No, no. ¿De qui vols que tingui por? Sinó que... ¿Què vols que't digui? Quan estich prop teu voldria que ningú'ns vegés... pera estar més l'un pera l'altre. (*Claudina somriu.*) ¿Per què rius, ara? (*Claudina continua rihent.*) Digues, ¿per què rius?

CLAUDINA

Sembla que ja't trobes millor, ¿eh?

ALBERT

Igual. (*Claudina somriu novament.*) ¿Per què rius?... Vull que'm diguis per què rius. CLAUDINA, *movent el cap, volent aparentar tristesa.*

Que'n sabs de fingir!

ALBERT

¿Jo?

CLAUDINA, *fingint somriure tristament.*
Sí.

ALBERT

¿Jo fingeixo?

CLAUDINA, *ab pausa.*

Albert, ¿tant meteix es cert que't cases?

ALBERT, *no sabentse reprimir.*

¿Qui t'ho ha dit?

CLAUDINA

¿Es cert, donchs?

ALBERT, *ab to suplicant.*

Claudina!

CLAUDINA

Te cases! (*Fingint somriure.*) Es a dir, donchs, que't cases! (*Albert no contesta.*) Parla d'una vegada! (*Silenci. Claudina afegeix cridant:*) ¿Vols enrahonar, muçol?

ALBERT

¿Què vols?

CLAUDINA

¿Es veritat que't cases?

ALBERT

Deixam. ¿Veus qu'estich patint y encara'm martiritzes?

CLAUDINA

¿Te martiritzo? (*Cridant.*) També'm martiritzes tu a mi. (*Cambiant de to.*) Y segurament que, un cop casat, no't recordaràs més de la Claudina, d'aquesta beneyta que ha sigut prou dèbil pera posarte estimació a tu, quan m'oferien lo que may, may podràs donarme. Així compleixes tes promences, tes protestes d'amor... Bé, molt bé... «No t'entreguis a cap altre home, que jo sempre seré teu». ¿Recordes que m'ho has dit moltes vegades això?... Bé, home... (*Ab ira.*) bé, molt bé...

ALBERT

¿Què vols que't digui?

CLAUDINA, *cridant.*

¿Es veritat, donchs?

ALBERT, *ab por.*

Va ésser cosa dels pares: ells se'n han cuydat. Van dirme casat, y... ¿què vols ferhi?

CLAUDINA

La Claudina ray, devies pensar; no tornanhi més... Però no't sortirà del tot bé, no, aquesta jugada. Tu vas jurarme que series meu, ¿sents?, meu per tota la vida.

ALBERT

Prou, Claudina.

CLAUDINA

Jo, per tu, vaig despreciar un gran partit. Jo vaig preferir ton amor a les riqueses que m'oferien.

ALBERT

Deixam.

CLAUDINA

¿Que't deixi, ara que m'has destroçat el cor? (*Pausa.*) Albert. (*Manyagosament.*) Albert meu... Albert de la meua vida. Digues que no es cert tot quant acabes de dirme. Digues que ni tan sols has pensat en deixarme. (*Li besa'l rostre.*)

ALBERT, *rebutjantla.*

Fuig.

CLAUDINA

¿Veus com t'estimo? (*Torna a besarlo.*) Sòch únicament teua, pera tu sol; cap altre home reb mes caricies. (*Albert està anguniós.*) Miram, Albert... Miram als ulls y veuràs en ells resplendir el foch de mon amor... el foch de mos desitjos... ¿No'm mires? (*Suplicant.*) Miram, Albert... Albert... (*Albert desfalleix.*) Albert, ¿què tens?

ALBERT

No sé... Me sento defallir!...

CLAUDINA

¿Vols que cridi?

ALBERT

No... Al menys aquells callessin! (*Claudina s'aixeca.*) ¿Ahont vas?

CLAUDINA

Vaig a dirlosi que callin.

ALBERT

No'ls diguis res... Tampoch te creurien. (*Pausa.*)

CLAUDINA

¿No't trobes millor?

ALBERT

Sí; sembla que sí.

CLAUDINA

¿Què ha sigut?

ALBERT

El cap... Ja'm sento millor.

CLAUDINA, *manyagosament.*

Digam, Albert meu, que no es cert que vols deixarme; digam que no es cert que t'hagis de casar... (Pausa.) Miram als ulls. (Albert ho fa, però ab mirada estúpida.) ¿Què hi veus en ells? ¿No hi veus el foch de mon amor, el foch de mos desitjos?

ALBERT, *baix, baixet.*

Són més purs els d'ella.

CLAUDINA, *aixecantse resoluta.*

Albert! (Reprimintse novament, s'assèu altra volta al costat d'ell, li besa'l rostre y diu.) Miram el rostre, mira mon cos; vina a mos braços y besam, besam, que sóch tota teval! ¿M'estimes?

ALBERT, *rebutjantla y ab estupidesa.*

Quin fàstich!

CLAUDINA, *aixecantse novament.*

Albert!

ALBERT, *com deixondintse.*

Ah!... Claudinal... Claudinal... ¿Hont ets, Claudina?... (Cridant.) Claudina atànçat... atànçat, que vull besarte. (Claudina s'assèu al costat d'ell y s deixa abraçar.) Atànçat, que vull petonejarte... així, així, els ulls... la boca... el front... així, no't moguis... així... Perdonam, Claudina, perdonam...

CLAUDINA

Ets meu, ¿no es cert? ¿Ets meu?

ALBERT

Si, teu, tot teu! Perdonam!

CLAUDINA,

estreyentlo fort entre sos braços y mitj rihent

Es ben meu!

JAUME AYMÀ Y AYALA.

* * *

El cor batega com un rellotge...
y el rellotge ¿qu'es un cor?
¿Potsé'l cor del món s'hi allotja?
Quí sab!
Dins la nit negra, terrible,
de cosa impossible
no n'hi ha cap!

Prou que demà vindrà'l sol.
Emprèn, ànima, ton vol,
qu'es de nit!
Imaginació, mou brega:
demà no hi haurà qui't cregal!
Oh gran vident, ó gran cega
vola ab dalit!

De sa cadena d'esclau
deslliures al qui sofreix.
Oh Nit de negror de cau,
lo qu'en ton sí se basteix
al matí cau!

¿Ets la imatge de la Vida
hont llampega la Vritat
com estrella esmortuhida?
Nit esquifida...
eternitat!...
Els fanals de la ciutat
semblen un cel ple d'estrelles
capgirat.

La vila dorm a mos peus
curulla de póls y fum:
la presó es plena de reus.
Quantes passions, quantes creus,
quanta ànima que's consúm!
¿La vila dorm a mos peus?
Jauen per terra rebregat els rams
llençant una barreja de perfum y fortor.

Més enllà sento clams
d'una dòna qui crida: «Veurèu, per passar fams,
fet y fet la carrera es lo millor»
Jauen per terra rebregats el rams!

Un home jove s'hi atança
y li dona diners
He sentit dins mon cor la esgarripança
terrible dels plahers!
Baixa sensualitat,
jo t'he fruït
més d'una nit.

En nom de tes companyes,
oh, dòna!
tu qui plores, sofreixes y t'afanyes,
perdona, perdona!

Què hi fa que del diner te sedueixi el brill
si ab ell dónes menjar a ton fill!
Dónes el pit teu
a un fill qu'es de tothom
y potsèr es meu!
Quants cops per ell has rebut!
Quants besos has venut, pobra,
sobre un catre trist y brut!
Dihentli «Fill de bordell»
la Humanitat se'n riurà,
y ell potser du en son cervell
la Redempció de demà.

En nom de tes companyes,
oh, dòna!
tu qui lluytes, sofreixes y t'afanyes,
perdona, perdona!

Veig el bes qui puja amunt...
Dóna, ton bes no rastreja,
puig tens la Redempció d'un
infantó ros qui perneja.

SONETS (1)

RENOVACIO

Com en sortós consorci que un gran amor segella
la Vida qui somriu, la Mort qui causa espant
arreu van de parella y en successió incessant
del Món a llurs petjades la sava's renouvella.

Així'l cicle complet fatal se descapdella:
la Vida mustigantse, la Mort treynt florida;
y així com de la Mort ressurta la nova Vida,
la Vida va deixant la Mort darrera d'ella.

Y el gra de sorra humà, pagat de sa importancia,
de son destí interroga ab boja intemperancia
quín es el terme ignot, la gran finalitat;
car veu com renovantse la Humanitat fa via;
pressent demunt de tot un altre Tot qui guíia,
y's palpa bolva lleu enfront la Eternitat.

1713

Per terra ha rodolat del patriota
la testa gloriosa; al caure'l día
sospesa al mitj del poble en rebeldia
uneix l'insult al greu de la derrota.

Despedintsen ab cínica riota
l'escamot foraster reprèn sa via,
deixant d'aquell trofeu en companyia
els corbs qui el flayren, l'ayre qui l'agota.

De la sagnosa boca qui's contràu
vola a frech un dels corbs; sentintse l'au
una ploma arrencar, xisclant s'allunya;

ab ella'l cap qui branda a impuls del vent
sembla escriure en l'espai un jurament
d'odi etera als butxins de Catalunya.

LA ESFINX

Es un càrrech feixuch el d'eixa Vidal
Vol un esforç poch menys que temerari
arribar a l'extrèm d'aquest calvari
per demunt d'una terra malehida.

Fins quan, sentint sa voluntat rendida,
cerca'l vianant un lloch hont reposarhi,
el camí qui es d'espines un rosari
infligeix a ses carns nova ferida.

Es així com la humana criatura
va caminant pel món a la ventura
y a ses miseries sostrayentse en va;
y encar, com únich far entre'ls esculls,
la tenebrosa Esfinx s'alça a sos ulls
com fita protoingent del Més Enllà!

DAFNIS Y CLOE

De Lesbos sobre'ls camps assolejats
la pastoral parella ha estat posada
com joguina dels Deus a omplir cridada
de goig llurs divinals ociositats.

Tot menant'els remats a pasturar
Dafnis y Cloe han començat a aymarse,
y apar talment que Amor vulgui ensajarse
dintre'ls propis dominis del Deu Pa.

L'escalf del sol, les flors ab llurs fragancies,
y les aus ab llur cant, d'estranyes ansies
omplen els cors dels ignocents brivalls,
y entre infantívols jochs y entre canturies
ressonen llurs petons per les boscuries
fent chor ab les remors dels xaragalls.

AMOR Y PSIQUIS

Psiquis, la verge d'humana llinatge,
es de beutat factura excepcional:
admirat l'univers li fa homenatge
prenentla per la Venus immortal.

La Devesa (al fi, dòna) a gelosia
moguda's sent, y, ab noble indignació,
de Psiquis per punir la gosadia
ordres formals tramet a Cupido.

Quan en presencia de la hermosa's troba
l'atrevit fill de Venus, en va proba
de resistir l'encís d'aytal beutat;

veu ses sagetes contra seu tornantse,
y acaba Amor a Psiquis entregantse.
..y així fou com nasqué la Voluptat.

EL RELLOTGE

Ressonen per l'espai les vibracions del bronze:
un, dos, tres, quatre, cinch, sis, set, vuyt, nou, deu, onze,
dotze; y de l'alta torre'l quadrant misteriós
sembla l'ull de la nit vigilant les foscós.

Es el moment fatídich: cavalcant sobre escombres
les bruixes van venint, y ab volada lleugera,
solcant d'un cantó e l'altre l'imperi de les ombres
se les veu al passar per devant de la esfera.

Celebren llur sabbat els àvols esperits,
y bruixes, rat-penats y voltors malehits
fan de llurs malifetes impenitents retrets,
mentres dalt del cloquer l'il·luminat quadrant
apar l'ull impassible d'algun ciclop gegant
qui veu totes les coses y sab tots els secrets.

R. MIQUEL Y PLANAS

(1) Del Primer Llibre d'Exlibris d'en Triadó, y d'altres llibres.

TEATRES

LOS MALHECHORES DEL BIEN

A Moraleda, petit poble de província castellana, hi viu la major part de l'any la noble marquesa viuda de Casa Molina. Senyora respectable, catòlica a *macha-martillo* y de costums severes y morigerades, ella es l'ànima del poble, que protegeix magnànimament, ajudada en la benèfica tasca per una junta de senyores cursis, com de poble, curioses, *chismosas* y bon xich hipòcrites, però convençudes de que desempenyen un paper honorable dirigint y encaminant per la via del bé, de la pietat y de la moral cristiana aquell petit y miserable remat d'ovelles que Deu ha posat, en sos inexcruables designis, baix la seva immediata protecció.

La marquesa y ses recatades amigues se complauen fent caritats, encoratjant als bons trevalladors, enaltint la religió sacrosanta, en una paraula, amparant al desvalgut ab arreglo als principis de caritat ben entesa, última paraula del catolicisme practicant. Es a dir, elles sols exigeixen, en cambi de la llur protecció positiva, una observancia cega, una humilitat absoluta y una conducta exemplar. Elles bategen a tots els infants, elles casen a tots els joves, elles enterren a tots els morts, ben cristianament però sense consultarlos. Elles saben millor que ningú lo que convé a tothom. De manera que a Moraleda la vida es fàcil a qui es obediènt y humil, la vida es impossible a qui vol pensar per si, estimar per si y cantar per si la propria lliure cançó.

L'acció benefactora de la marquesa s'estén també a la propria familia, qual vida, quals passions, qual mentalitat pretén dirigir indiscutiblement.

Heusaquí el problema que planteja en Benavente en sa comedia *Los malhechores del bien*: l'anulament de tota personalitat, de tot instint en nom d'un dogma hipòcrita qui concedeix en cambi una protecció material rahonable. Es així com la marquesa ha casat una neboda seva, jova, guapa, sensible, ab un vell rahonable, rich de cor y egoísta. Es així com ha criat al seu propi fill com planta d'hivernacle, lluny del món y de sos afans y alegries, pera disposarne també més tart a son albir si per un cas el fill no's rebel·la. Y es així, en fi, com la marquesa y demés gent de bé qu'entorn seu s'acobla, entre altres obres benèfiques per l'estil, han amparat a dos infants que un jorn en circumstancies tràgiques aparegueren en el poble. — Se tracta d'un naufragi patètic com en qualsevol novel·la de folletí; però això no té importància. — Als dos orfanets se comença per *reba-tejarlos a todo evento* posantelshi els noms de Jesús y Nadala. Ella ha resultat humil, obediènta, piadosa, adorable. Ell no tant. Ja de petit feu diablades, y de fadri alguna ca-

laverada que li valgué excomunió plena per part de l'ilustre cotarro, acompanyada de les petites persecucions y miseries qu'en un poble són conseqüència inevitable de la mala voluntat dels richs envers els pobres, que's mostra explicitament. Així, donchs, Jesús, que no ha volgut creure cegament, mena una vida miserable, menties que Nadala, dòcil coloma, es protegida magnànimament. Tant, que les senyores la casaran tot seguit, no ab Jesús a qui estima y de qui es estimada, sinó ab un altre trevallador tan dòcil y tant *colóm* com ella. Y ell serà fuster, y ella planxadora y... endavant la caritat. Ningú s'ha cuydat de consultar el cor d'ells, ni la llur voluntat.

En fi, mercès a la protecció d'un germà de la marquesa, la comedia acaba d'un modo diferent: Nadala fuig a Amèrica ab el seu Jesús després d'aconcellarse ab la neboda de la marquesa, aquella neboda qui jay! sab per experiència quàn trista es la vida matrimonial quan l'amor y la tendresa no hi entren pera res. La neboda, atida per l'oncle, diu a la Nadala que fugi, que ja's casará ab qui estima; però ella meteixa, a pesar de que'l seu cosinet l'adora eternidament, ni fuig ni's rebel·la. Ab lo qual, y ab les innombrables precaucions qu'en Benavente adopta per arribar a un desenllaç atrevidot, se demostra que l'autor es un revolucionari de per riure, lo justament revolucionari pera passar per atrevit sense incórrer en delictes de heretgia.

« — Es escandaloso este Benavente. Mire usted que ponernos casi en ridiculo! »

— No me hable V. de ello, condesa! Pero hay que perdonarle. En el fondo es un buen chico. Reconozcamos su imparcialidad y buen gusto. La que huye no es una de nosotras, sino una hipocritona hija del pueblo! — »

Heusaquí un diàleg pescat al vol en un palco del teatre de Madrid ahont va estrenarse la comedia d'en Benavente, qui resumeix la moralitat de l'obra y l'esperit revolucionari de l'autor.

Com a sátira social, es precis reconèixer qu'en Benavente maneja la tralla ab traça, y trobem en la comedia fiblades qui fan sang. Però això són detalls qui demostren més la *saña* de l'autor qui busca popularitat que'l convenciment de l'home qui concebeix una obra seria y la desenrotlla serenament. Tota l'obra, excepció feta d'aquests petits detalls, està construïda ab un convencionalisme y un artifici tals, que'ns recorda'ls procediments del ja enterrat teatre romàntic ab sos lirismes buyts, ab les casualitats miraculoses qui solucionen les situacions embrollades, y ab l'afany d'enternir al públich mercès a un sentimentalisme pueril. Tots els personatges apareixen borrosos, indecisos, y el problema's planteja indirectament ab reserves calculades, ab miljes tin-

tes qui delaten la poca convicció de l'autor, ensemps que la seva por de ferir susceptibilitats respectables. No hi ha més que fixarse en un tipó: don Heliodoro, l'home independent per boca de qui sembla parlar l'autor, pera comprendre la mixtificació de que tracta l'autor de feros objecte. *Una de freda y una de calenta*, don Heliodoro tan aviat ens apareix un esperit clar, lliure y seré, com un cinich vulgar, egoista y quasi bé perdulari. Sembla en conjunt un volterrià de zarzuela, qui repeteix frases fetes de club jacobí, sense la més petita convicció. Y per l'estil tots els demés personatges.

En resum, qu'en Benavente, com tots els revolucionaris a la violeta, mostra tenir una llengua mordaz, y fins en ocasions engega sagetes enverinades, però en el fons la seva obra resulta d'un candor infantil y de transcendencia contraproduhent. Els sectaris negres de l'altra banda troben fàcilment, en aquesta comedia lleugera, arguments decisius pera probar que la meteixa idea inicial de l'obra — idea ben simpática — es una idea ben poch serena. Quin plaga n'hi ha d'en Benavente!

En la execució's distingi en Rubio, qui diu y's mou ab força naturalitat, la Rodríguez, ben penetrada del seu paper de marquesa, en Zorrilla, encara que un xich encarcerat, y les senyoretas Domus y Ruiz, qui digueren ab desembrac llurs papers, excepció feta de les escenas finals en que ploraren com unes Magdalenes de passió de teatre. Evidentment es més difícil saber plorar que saber riure en escena.

Als demés teatres no'ns han donat res de nou. Els d'hivern han tancat ja llurs portes, y a l'Eldorado s'ha estrenat *Buena gente*, traducció del drama *La bona gent*, d'en Rusiñol, de la que no tinc res que dirne, puig ja se'n va parlar a JOVENTUT quan, recentment, va estrenarse en català a Romea.

EMILI TINTORER

FESTA DE LA MÚSICA CATALANA (1)

Ab la solemnitat de cada any se celebrà'l passat diumenge, dia 4 de juny, el popular festival.

El teatre de Novetats, guarnit ab força gust y encert de garlandes de flors y fullatge, ab els antpitx voltats de la bandera catalana, era ple a vessar, donant ab això Barcelona mostra de lo molt que simpatisa ab la festa de la nostra música.

L'escenari, ricament ornat, oferia un cop de vista agradosíssim, ocupat tot ell per l'Orfeó Català, y presidit per la gentil reyna de la festa na Flora Alfonso, germana del guanyador del primer premi, en Frederich Alfonso.

Començà la festa ab un poètic discurs del mestre Nicolau, llegit pel president de l'Orfeó, y seguit del judici crítich de les obres presentades al Concurs, fet pel mestre Millet.

Seguidament se passà a la repartició de premis. Fou guanyadora del primer, consistent en 500 pessetes, la composició *A les estrelles*, chor mixte, compost sobre lletra de Mossèn Jacinto Verdaguer pel jove Frederich Alfonso. Obra es aquesta de gran valua baix el punt de vista harmònic.

Tota ella es una sabia demostració del *savoir-faire* d'un músich més expert que inspirat, qui té, dintre de grans atreviments, força distinció de factura.

La primera frase del chor especialment, es digna d'ésser mencionada com una plana musical delicadíssima, tal volta l'única que emociona verament en tot el curs de la composició.

L'accèssit de 100 pessetes fou adjudicat a n'en M. Baldrich y Barbará, de Reus, per sa composició *Patria*.

Don Francisco Areso, de Lezcano (Guipúzcoa) se n'emportà'l premi de 500 pesse-

(1) Com de costum, els organitzadors de la Festa de la Música Catalana no han invitat a JOVENTUT fent ab aquest periòdic catalanista una excepció que ni ab periòdichs forasters se fa. Hauriem de limitarnos, com altres vegades, a consignar aquesta excepció, deixant de donar compte de la culta y patriòtica solemnitat als nostres llegidors. Mes JOVENTUT, creyentse obligada a concórrer als actes seriosos qu'en bé de l'art català's realisen, sab trobar medi d'assistirhi encara que no hi sia convidada expressament, y enguany les corrents de patriòtica solidaritat poden prou en nosaltres pera fer nos complir nostre dever a despit dels qui a ultrança prediquen la solidaritat no practicantla sinó en lo que'ls interessa. Per això enaltim com devem l'acte celebrat a Novetats el passat dilluns, remerçant a nostra distingida col·laboradora Na Carme Karr pel treball que, ab sa reconeguda competencia, dedica a la Festa de la Música Catalana. — N. de la R.

tes, ofert pel Cardenal Casañas a la millor missa *Pro difunctis* pera chor mixte.

A nostre entendre l'obra del músich basch es una composició de gran mèrit, plena de distinció y personalitat dintre dels motllos severs del cant litúrgich, recordant la grandiositat dels motets de Bach sense caure may en plagis ni en recursos de mal gust.

A don Joseph Agulló y Prat, organista de Sant Andreu de Palomar, li fou adjudicada menció honorífica.

El poeta músich director de la «Schola Choral» de Tarrassa fou guanyador del premi de 250 pessetes que l'Ateneu Barceloní havia ofert al millor recull de cançons populars de Catalunya.

D'aquest recull ne foren executades dues: *El Bastiment de Marsella* y *La Filoleta*, mereixent aquesta ésser repetida mercès a sa frescor, ingenuïtat y escayent alegre.

No s'adjudicà'l premi ofert per la *Unió Catalanista*, creantse en cambi un premi extraordinari pel recull de cançons d'en Valeri Serra y Boldú, de Bellpuig (Pla d'Urgell), concedint accèssits de 50 pessetes a les col·leccions de cants populars presentades per na Julita Farnés, chorista de l'Orfeó Català, en Joaquim Pecanins, en F. Rovira y en Miquel Julià y Serrahima.

Igualment se'n emportà un accèssit el recull de cançons mallorquines fet pel director de la Capella de la Seu de Palma, mossèn Antoni Pont.

La senyoreta Montserrat Civil y Castellví (de Molins de Rey), mossèn Vicens Bosch, de Talarn, y don Joan Moreira, director de l'Orfeó de Tortosa, meresqueren mencions honorífiques per llurs col·leccions de cants regionals.

El premi del «Centre Excursionista de Catalunya» fou adjudicat a l'esmentat mossèn Vicens Bosch, per sa col·lecció de *Balls antics del Pallars superior y inferior*, essent mencionat l'escull de ballets populars mallorquins fet per mossèn Antoni Pont.

La senyoreta Eularia Lambert, chorista de l'Orfeó y germana del jove compositor, guanyà'l premi ofert per la «Lliga Regionalista», consistent en una col·lecció d'obres de literatura catalana, ab un aplech de cants pera l'ús de les escoles catalanes, molt ingenuus y ben tractats.

Dita senyoreta Lambert acompanyà al piano'l chor de noys de l'Orfeó, qui donà a conèixer alguns de dits cants.

El premi de 150 pessetes ofert pel doctor Frederich Vinyas a la millor sardana, fou adjudicat al director dels reputats *Fatxendes* de Sabadell, en Casià Casademunt.

Dita sardana llarga, espontania, fresca y de tornada ben popular, que no arriba a fer-se vulgar malgrat la constant repetició d'un meteix motiu, mercès a la ben trobada com-

binació harmònica, fou ben executada per la cobla barcelonina que dirigeix en Sureda.

En Vicens M.ª Gibert resultà guanyador del premi ofert per l'«Associació Musical de Barcelona», ab una composició pera instruments de corda.

El premi de 250 pessetes ofert pels socis de l'Orfeó senyors Serinyà y Pere Antò Millet, fou adjudicat al jove en Joseph Cume-llas, per una col·lecció de melodies pera cant y piano.

D'aquestes ne foren cantades tres de ben hermoses. La primera, *Nocturn hivernal*, pel bariton senyor Parés, ab forsa mestria, y les altres dues, de factura més distingida que inspirada, per la senyoreta Consol Ros, de veu ben timbrada y agradable, malgrat la emoció de que's veyia presa.

Del premi de 250 pessetes ofert per en Joan Millet, expresident de l'Orfeó, ne fou guanyador el jove en Vicens M.ª Gibert per una col·lecció de primoroses melodies pera cant y piano, de les quals tres foren cantades pel mestre en Francesch Pujol, ab molt art y sentiment.

Aquí ens permetèm consignar l'afany de que semblen possehits els novells compositors catalans, afany de dificultats y resolucions de problemes harmònichs qui, ben sovint treuen valua a la melodia descriptiva qui ha de presidir al cant, *vera expressió de la lletra*.

Les melodies premiades, segons nostre parer, podrien ésser peces d'execució pera piano sol... Sembla que'l cant hi sia lo de menys, y que'l compositor se preocupi *principalment* de fer lluhir el treball dels dits, en lloch de fer servir aquests d'acompanyants de la veu humana, el més bell, el més sincer, el més gran dels instruments musicals. Sovint el compositor, *entrenat* per una frase, deixa enlayre la melodia, trenca un concepte del poeta, y fins algún cop parteix una paraula, produhint adhuc una impressió d'incompliment y de feblesa que treu valua a moltes composicions.

Bons són els estudis, però creyèm que l'excés de tecnicisme musical arriba a absorbir les sinceres manifestacions de l'artista. Bella es l'harmonisació, mes, avuy apar que'ls nostres músichs joves sols aspirin a assolir perfeccions harmòniques en detriment de llur ingenua inspiració, ofegada sota l'exagerat tecnicisme de la escola moderna.

De la col·lecció de melodies de don Vicens M.ª Gibert, *El ram d'or* fou la qui més agradà al públich, la més compresa, y en nostra opinió la més bella per sa sinceritat, inspiració y senzillesa.

Foren mencionades honoríficament les col·leccions de mossèn Cogul, d'en Tomàs Buxó y d'algun altre autor desconegut.

Mossèn Lluís Romeu, organista de la Seu de Vich, se'n dugué la meytat del premi de

150 pessetes ofert per la secció coral de l'Orfeó Català, ab dues cançons populars harmonisades pera chor mixte, *Cançó de Nadal* y *Rosa del falló*, y en Frederich Alfonso ab *La Dama d'Aragó* y *La filadora*.

D'aquestes quatre harmonisacions premiadess, foren executades *Cançó de Nadal* y *La filadora*, abdues de força mèrit, però la primera de més ingenuitat y franquesa.

També meresqueren ésser mencionades una composició de mossèn Cogul y una altra qui duya per lema: «Toca les campanes plorant y rihent», d'autor desconegut.

L'Orfeó Català interpretà ab son acert acostumat totes les composicions executades.

Fou closa la festa ab un breu y sentit parlament de gracies del president de l'Orfeó Català, anunciant ademés que l'any vinent la Festa de la Música's faria en el palau de l'Orfeó.

En resúm, la festa del diumenge fou gran, bella y feconda. D'any en any la llevar plantada ha anat granant, y dona plaier al cor veure com té ressó arreu el crit d'art de la Patria Catalana. Ja no es sols de les quatre *provincies* que'ns porten llurs esplays, ja venen els músichs de Mallorca, atravessant la mar llatina; ja venen de Basconia ab un halè de germanor, a través plans y montanyes. Ja són les dones, els sacerdots, els joves qui fan art, art del bo y del sà, art qu'enlayra y fortifica. Es l'esclat cada any més esplèndit d'aqueixa sava potentia qui vessa del fons de nostra Catalunya rica y plena.

La festa termenà ab el cant de *Els Segadors*, ohit à peu dret per tota la concorrencia.

C. KARR

NOTES BIBLIOGRÁFIQUES

Joan Maragall. — ENLLA. — *Poesies*. — *Estampa de «L'Avenç»*. — Barcelona. — 1906.

Tantes vegades he parlat d'en Maragall, que ben poca cosa se m'ocorre dir (si no es manifestar de nou la meua admiració) al fullejar el llibret ab que ha honorat suara les lletres catalanes. A posta he dit parlar d'en Maragall y no de sa obra, car aquest poeta es tan personal, les seves produccions són reflectes tan vius de la seva ànima, que forçosament el llegidor ha de sentir la sugestió del seu esperit refinat, car si ab ell no s'identifica, tot aquell devassall de belleses poètiques no li farà altre efecte que una música més o menys agradosa segons sia'l seu temperament, però may arribarà a donarli la completa fruïció estètica.

¿Cal que repeteixi, donchs, qu'en Maragall escriu no més que pera ell? ¿Que no cerca may, ni s'ataleja de la impressió que pugui causar en el públich? ¿Qu'es el poeta de les

visions, qui descriu lo que veu ab la major senzillesa de linies, sense recórrer a encisos purament formals? Es de tothom sabut qu'ell no vol ferir les orelles, ni enlhubernar els ulls; ell no's proposa més que trametre'l goig que ha fet batre son cor y assadollat la seva ànima a tots aquells qui sien capaços de sentir la meteixa emoció d'un ordre elevat qui ha fet vibrar els nirvis d'aquest coratjos cantor de la Vida...

Jo me l'afiguro sempre abocat a la finestra de sa cambra, rebent de primera mà les impressions del món exterior pera convertir-les delicadament en substancia propria, en quelcòm qu'esdevé carn de sa carn, y's confón en la seva essencia.

La primavera, per exemple, no se li apareix pas habillada ab aquells ropatges alegòrics que varies generacions de versayres *mecànichs* periòdicament desenterren dels guardarobres de les rancies escoles, y que l'ayre no pot felshi perdre la sentor de floridura. En Maragall vos diu: «L'atmetller ha florit! La primavera es vinguda!» Però no es d'un atmetller qualsevol del que vos parla, sinó d'aquell, del seu arbre, l'arbre que amorosament y ab ulls pietosos havia esguardat tot l'hivern somniant en les brotades primaveraenques; y això ho conta a n'aquells qui com ell se l'estimen aquell atmetller, talment com el pare qui confia les penes y alegries a aquells amichs seus qui coralment s'han d'interessar pel fill del seu amor.

Ell sab mostrarvos la grandesa de les coses més petites.

Parlantvos d'una flor, vos fa estimar els boscos, vos fa muntar a les montanyes y desd'allí vos descobreix la patria seva, la patria vostra, la d'ahir y la de demà! Y ab quin encis més suau, de la senzilla contemplació de les carenes nevades, vos amena fins a l'augusta visió del reyalme pirenench!...

Mes ayl Si no esteu iniciats en la misteriosa ciencia que's riu del temps y del'espay; si no teniu tan fortes arrels en la terra pera poder esguardar de fit a fit l'ideal sense que'l cap vos rodi; si sols sabèu trobar real allò que pot palpar el sentit més groller... en aquest cas busqueuvos un altre poeta: en Maragall y vosaltres no vos entendreu pas may!

Mes aquells qui seguireu al Comte l'Arnau en sa folla corsa, cercant, esperonat pel desitj may satisfet, l'amor triomfant, el cel en la terra; els qui vos esgarripareu ab la *velia cançó*, ab quin plaier dolorós sentireu batre'l vostre cor quan acompanyeu al comte, qui s'ha trobat l'ànima negra y vol emblanquir-la, en sa eterna cavalcada, mes ja no per l'ombra esferehidora, trencada per la udoladica dels llops enfellonits, sinó bregats per la *canço nova*, volant per la regió de la llum, *fels camins de la gran pau*, ab el se-

guici d'aquelles ànimes assedegades d'amor, que debades han cercat pel cel y per la terra!...

Aleshores, si vostre esperit, com el d'Adalaise, es contorbat per la cobejança de l'ideal que may pot aténysers, vos aconhortarèu ab el poeta pensant que:

Al temps hi ha encara coses no sabudes,
la poesia tot just ha començat
y es plena de virtuts inconegudes...

Esperèm en silenci altres vingudes.

Prat de la Riba. — LA NACIONALITAT CATALANA. — *Biblioteca Popular, N.º 1.* — Barcelona, 1906.

Bon acert ha tingut aquesta biblioteca en triar pera estrena de la colecció aquest llibre. La competencia de l'autor y la importancia y oportunitat del tema són penyores segures del bon èxit que sens dubte obtindrà.

En aquest temps que la paraula nacionalisme es en els llabis de tothom, en els de nostres enemichs sistemàtics pera tergiversar-ne'l sentit y posarnos paranyes a cada quatre passes, y en els de nostres companys y aliats pera engroixir cada dia més les rengles dels defensors de nostra causa, cal que tots tinguem una perfecta consciencia de lo qui aytal mot realment significa; car si la immensa majoria dels catalans són catalanistes per sentiment, encara n'hi ha molts qui desconeixen els fonaments científics de la doctrina nacionalista. Y nó n'hi ha prou ab saber lo que ha estat Catalunya y ab desitjar ardentment que torni a ésser rica y plena. Cal escatir per què som d'aquesta y no d'una altra manera, y penetrarse ben bé de lo que podem y devèm ésser.

A n'aquesta obra tothom hi ha de contribuir a la mesura de ses forces y ha de venirhi per camins diversos, però may s'han de buscar les falses vies. Y dihem això, perque en aquests dies que nostre poble ha demostrat qu'era capaç pera la vida política, en el seu més noble sentit, feya pena sentir a alguns qui, portats per un entusiasme irreflexiu, parlaven com si encara no s'haguessin després del tot de la crosta de la política a la castellana.

Per això recomanèm l'estudi del llibre d'en Prat, no sols als catalanistes del remat, sinó a molts qui exerceixen de *rabadans*.

P. Aldavert. — D'ALTRES TEMPS. — CANTANT Y FENT LA MEVA. — *Dos volums.* — *La Renaixensa*, 1906. — Barcelona.

No fa gayres setmanes donarem compte en aquestes meteixes planes de l'aparició de dos volums d'en Pere Aldavert; l'un era un aplech d'articles triats entre'ls que publicà

en *La Renaixensa* son antich director; l'altre, format pels escrits que l'actualitat dicta a aquest incansable lluytador, qui sentintse ab prou brahó no vol abandonar la tasca de tota sa vida.

Lo que aleshores diguerem, tindriem de repetirho ara. Se tracta també de dos volums aparellats: l'un recull de pàgines antigues, y l'altre exposició del judici que mereixen a l'autor les coses del dia.

Y a fe qu'es ben interessant saber lo que'n pensa de lo que passa un home com l'Aldavert, que hi veu tan clar y sab parlar tan català, per més que de tant en tant pegui alguna rellescadata.

Y també cal fer remarcar que tots aquells qui per despit o negligencia a la més petita contrarietat posen d'incompresos y's retiren majestuosament a la vida privada, podrien molt bé pendre exemple de l'Aldavert, qui ben sovint demostra que aquell qui de debò té ganes de treballar, a tota hora y en qualsevol lloch pot fer bona feyna.

ORIOI MARTÍ

A UNA AMIGA

Avuy el baylet, al portar la correspondencia a obrir a casa'l principal, ha separat una carteta rosa, ab lletra de dòna, endreçada a mon nom. No la he oberta entre'ls companys de treball per no ésser de negoci, o per pensar que, si acàs ho era, seria d'un negoci purament particular. Mes, al arribar a casa, si que la he desclosa; y ho he fet presentint quin seria son contingut.

Era teva. Altra vegada'm retreyes la nostra amistat de criatures, y feyes gala d'un sentimentalisme barato, d'aquells de novela de a ral la entrega. No venint l'home que desitges, vas a cercarne un... qualsevol.

Qui sab si n'has fetes gayres de cartes com aquesta; qui sab si has tirat moltes esque-mes pera pescar un home.

No sé per què en ta lletra has de retreure coses passades, fets de criatura, promeses innocentes que's fan quan no's té coneixement de lo que's diu. No sé, la veritat, per què marques tant que *m'estimaves*, que't *creyes* que'ns *casariem*, y aquelles altres paraules que tan malament sabs escriure.

Considera, amiga, que'l temps no passa endebades, que tot sofreix transformacions. Així com la *evolució* de l'amor m'ha anat allunyant de tu, també podia acostarmhi; així com ta imatge s'ha esborrat en mon pen-

sament, també podia pendrehi més força. Tu meteixa, ben segur que avans no hagueres pronunciat, dirigint a mi, la paraula *casori* ab que avuy, *enfeblida*, me regales les orelles.

De la manera que'm parles, sembla que'l somnihis com una ditxa complerta'l casament, aqueix acte ab el que's trenca tota la llibertat de l'individu; ab el que, per la benedicció del capellà, quedes obligat a estimar eternament la meteixa cosa, malgrat totes les contrarietats y tots els defectes que li puguin venir a sobre o de que pugui adoleixer.

De la manera que'm parles, reveles que no es la meua ànima lo que voldries pera gaudirhi, ni la meua pensa somniadora, sinó'l meu cos, el fang, la materia... y es que tota tu no ets res més que materia.

Suposém que jo volgués casarme, com tu, y que't demanés ab noblesa. Donchs bé: si un altre t'hagués dit que's casaria ab tu avans del temps que jo't proposés, o si, sen-

se esposarte avans, en son matrimoni hi oviressis més diners qu'en el meu (qui diu diners vol dir felicitat), allavors jo podria quedar-me ab el procedir honrat tot contemplant com tu't quedés ab altre home demostrant que may has tingut amor a ningú.

Però no't vull cap mal. Tant de bo que, si com penso has tirat mitja dotzena de cartes (¿color de rosa totes?) a altres tants homes, n'hi hagi un a qui commoguis ab la manera que tens d'explicar les... *febres* del cor.

Per la que m'has endreçat no'n passis ansia: la considero una criaturada y anirà a parar entre'ls fulls d'aquells llibres que no estudiava quan era criatura: entre'ls fulls de la Gramàtica, y concretant més entre'ls de la Ortografia, que tant malmets ab la teua carta.

Teu y de tots.

PERE SALÓM Y MORERA

ESPERANTA FAKO

GRAMATICA

DE LA LLENGUA ESPERANTO

(Continuació)

Diccionari. Ells se renten (cadascú a si mateix), *ili sin lavas* (ciu sin mem). Ells se renten (l'un a l'altre), *ili lavas sin reciproke* (unu la alian).

PRONOM PERSONAL INDETERMINAT. — Es el qui, com son mateix nom indica, no determina la persona, l'anomena d'una manera general. *Oni* tradueix nostres pronoms *se*, (*s'*'s) *un*, y tots els altres que nosaltres usém en sentit determinat. Ex.: Se diu que plourà demà, *oni diras que morgaŭ pluvas*. No's pot dir *oni ĝin ne povas diri*. S'afirma qu'es cert, *oni jesas ke ĝi estas vero*. Un ho creu y després... *oni ĝin kredas kaj poste...* (Aqui un no represente jo, en qual cas se traduhiria per *mi* o per *unu* segons els casos).

Aquest pronom *oni*, es invariable, no fa plural, ni's pot declinar.

POSSESIUS

«Pera fer els pronoms possessius s'afegeix als pronoms personals la terminació a de l'adjectiu». (Regla 5.—Gram. Fon. Zam.)

Aclaració. *Mia* tradueix nostres possessius *mon*, *ma*, *meu*, *meua*.

Ex.: Mon colegi, *mia kolegio*.

Ma universitat, *mia universitato*.

El meu curs, *la mia kurso*.

La meua classe, *la mia klaso*.

Cia tradueix nostres *ton*, *la*, *teu*, *leva*.

Ex.: Ton professor, *cia profesoro*.

Ta institutriu, *cia instruistino*.

El teu examen, *la cia ekzameno*.

La teua medalla, *la cia medalo*.

Lia tradueix nostres *son*, *sa*, *seu*, *seva* quan fa referencia a un possessor mascle.

Ex.: Son preceptor, *lia guvernisto*.

Sa tasca, *lia tasko*.

El seu atlas, *la lia landkartaro*.

La seva lletra, *la lia skribmaniero*.

Ŝia tradueix nostres *son*, *sa*, *seu*, *seva* quant fan referencia a un possessor femella.

Gia tradueix nostres *son*, *sa*, *seu*, *seva* quan fan referencia a un possessor neutre.

Nia tradueix nostre, *nostre*,
Nostra consciència, *nia* konscienco.

Via tradueix vostre.

Vostra imaginació, *via* imago.

(Suprimint els tractaments de *tu* y de *vostè*, el possessiu esperanto *via* tradueix adhuch nostres possessius, *ton*, *ta*, *leu*, *leva*, *son*, *sa*, *seu*, *seva* qui fan relació a la segona persona del singular.)

Ilia tradueix nostre *llur*.

Llur experiència, *ilia* sperto.

Els pronoms possessius son veritables adjectius qualificatius, per això, lògicament prenen en Esperanto la terminació adjectiva. Essent adjectius, les regles d'aquests obsequen y fan per lo tant el plural prenent la *j* y se declinen prenent la *n* en el cas acusatiu.

Miaj tradueix nostres *mos*, *mes*, *meus*, *meves*.

Ex.: Envio als meus companys un saludo (datiu), *mi sendas al miaj kolegoj saluton*.

Pera mes amigues (ablatiu) vos envio les meves anyorances (acusatiu), *por miajamikinoj al vi mi sendas miajn bedaŭrojn*.

Els meus costipats, *miaj kataroj*.

(Vallès y Roderich.)

Els anglesos viatgen ab *llur* pare y *llur* racció (la racció es dels anglesos). *La angloj vojaĝas kun sia patro kaj sia porcio*.

(La racció es del pare). *La angloj vojaĝas kun sia patro kaj lia porcio*.

Plural. Com els altres pronoms el fa prenent la *j*.

Ex.: La dida juga ab sos amos y sos fills (els fills són de la dida) (1). *La nutristino ludas kun siaj gemastroj kaj siaj filoj*.

La dida juga ab sos amos y *llurs* fills (2). *La nutristino ludas kun la gemastroj kaj iliaj filoj*.

El deixeble llegeix ab sos professors en *llurs* llibres. *La lermanto legas kun siaj profesorinoj en iliaj libroj*.

Els tutors passen ab *llurs* pupils y *llurs* companys (els companys ho són

dels tutors). *La zorgantoj promenas kun siaj zorgatoj kaj siaj kolegoj*.

(Els companys ho són del pupils) (1). *La zorgantoj promenas kun siaj zorgatoj kaj iliaj kolegoj*.

Acusatiu. Com els altres pronoms el fan prenent la *n*.

Ex.: El jutge està ab son amich y amaga sa cartera (la cartera pertany al jutge). *La juĝisto estas kun sia amiko kaj kaŝas sian paperujon*.

El condemnat va a la presó ab sos companys y mira ses cadenes (les cadenes són del condemnat). *La kondamnito iras al malliberujo kun siaj kolegoj kaj rigardas siajn kotenojn*. Etcètera.

Ciaj, (*tos*, *tes*, *leus*, *teves*).

Tinch les teves aietes (acusatiu), *mi havas ciajn kranojn*, etc.

Liaj, (*sos*, *ses*, *seves*, quan fan relació a un possessor mascle).

Ha encès les seves espelmes, *li bruligis liajn kandelojn*, etc.

Ŝiaj, (*sos*, *ses*, *seus*, *seves*, quan fan relació a un possessor femella).

Ĝiaj, (*sos*, *ses*, *seus*, *seves*, quan fan relació a un possessor neutre).

Niaj, (*nostres*).

Viaj, (*vostres*) (*teus*, etc., pera'l tractament de tu, y *seus*, etc., pera'l de vostè).

Iliaj, (*llurs*, quan els possessors són varis, sia'l que sia *llur* sexe).

POSSESSIU REFLEXIU. — La tercera persona, quan es subjecte de la oració, té un possessiu particular, qu'es el format ab el reflexiu *si* y la terminació adjectiva *a*.

Sia, donchs, tradueix nostres possessius *son*, *sa*, *seu*, *seva*, *llur*, y els plurals corresponents, *sos*, *ses*, *seus*, *seves*, *llurs*, quan fan referencia a la tercera persona sia'l que sia el seu sexe o nombre, sempre que's trobi en el lloch nominatiu de la oració. Si aquesta darrera condició no concorre, aleshores nostres possessius són traduïts pels corresponents *lia*, *ŝia*, *ĝia*, *ilia*, y *llurs* plurals.

(Seguirá)

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

(1) Si fossin dels amos el possessiu fóra *llur*.
(2) En aquest exemple no hi ha en català cap confusió perquè'l nominatiu està en singular y el complement que posseïx en plural.

(1) En aquests dos derres exemples la confusió es evident en català y no pot evitarse a menys de fer un rodeig en la frase. En el segon exemple caldria dir: Els tutors passen ab *llurs* pupils y els companys d'aquests.

NOVES

Sota una carroça dels temps de l'avior ha esclatat una bomba en ple sigle xx. Els descobriments de la ciència utilitzats pera fer mal contra les evocacions del passat utilitzades pera enlluhernar... Qu'es trist tot això! Tan trist com instructiu! Hi ha hagut morts y ferits, molts morts y ferits. No tants com a Courrières y a les planes de la Mandchuria, però s'ha vessat molta sang. Ningú té dret a vessarne. Per això nosaltres també protestem. Nosaltres qui neguem el dret de vessarne a tothom, inclòs a la lley, inclòs a la justícia, neguem també aquest dret a l'autor o autors del fet. Sien quines sien les idees, les intencions, el fanatisme que hagin armat el braç de l'home, l'acte brutal es un acte indigne. No, no hi ha dret a ferho això.

Feta la protesta, vindrien a tom algunes reflexions instructives. Bodes reials, carros, prínceps, Moret, Romanones, alegria... tragedia, y un poble inconscient qui pert la serenitat, vol linchar a un innocent y continuà divertintse; *toros... panem et circensis... Puede el baile continuar...* Qu'es trist tot això! Ens manca serenitat pera fer les reflexions que se'n dedueixen. Tal volta ni hi hauria prou serenitat pera escoltarles.

Callèm, donchs, per ara, y protestem. Protestem de que una vegada més, en ple sigle xx, hi hagi hagut qui's cregués ab dret de segar vides humanes.

Tingué verdadera importancia'l *meeting* de solidaritat catalana celebrat el dissabte a la nit en el «Centre Popular Catalanista» de Sant Andreu de Palomar. Parlaren els senyors Cararach, regidor, qui enaltí l'esperit autonomista y adicte a la solidaritat dels fills de Sant Andreu; Bremón, de «Catalunya Federal», qui feu veure la conveniencia d'ajuntarnos tots, sien els que sien nostres credos politichs, pera defensar els interessos de Catalunya; Porrera, regidor, qui feu breus consideracions sobre la solidaritat y els obrers; Salvatella, diputat a Corts, qui definí la llibertat com a imperi de la ciència conquistat per l'amor, elogià l'hermós acte de cultura que's celebrava y advocà per la unió dels catalans sense necessitat de pactes, car ella'ns durà a l'autonomia; Cambó, de la Junta de Solidaritat Catalana, qui's felicità d'haver sigut profeta predihent, a Girona, la unió de tots els catalans devant la lley dita d'excepció, y combaté tot lo vell, caduch e inútil, que per ésser tal es lo ùnic que no's suma a la Solidaritat, aquesta gran afirmació democràtica y autonomista del poble català; y finalment el senyor Coroleu, president del Centre, qui resumi els discursos comparant el benestar que frueixen les nacions regides federativament ab la penuria y

endereriment de les governades pel regim centralista.

La concorrencia, qu'era immensa, aplaudi ab entusiasme aquests discursos, que foren hermosos y eloqüents, acabantse l'acte avans de mitja nit y ab el major ordre.

L'endemà's celebraren en el meteix Centre'ls Jochs Florals que foren sospesos el novembre passat. La sala estava brillant, essenthi en gran nombre les senyoretetes. El president del jurat senyor Iglesias llegí un discurs ple de patriotisme y en que hi abunden pensaments de gran bellesa. Vegis el següent: «Jo no estimo les obres fredes, engendrades ab artifici. El nostre temps, qu'es temps de poesia, està ple de veritat y d'amor poètic. Jo veig al poeta confonentse ab la multitud sedenta d'ideal, cantant ses penes y ses alegries. No deu ferho ab una llengua estranya, perque disfreçant sos sentiments s'enganya a si meteix y són inútils sos esforços. En tots els moments de la vida hi podem trobar poesia. Per això, com crech en la generositat de tots vosaltres, estich segur de que lo que degué ésser festa tardoral, car havia de celebrarse l'any passat en aquella estació, resultarà festa de primavera, plena de joventut y d'amor.» Es per demés dir que aquest discurs fou aplaudidíssim. També ho fou el de gracies, a càrrech d'en Melitón Gabriel, obrer. Les poesies premiades foren molt aplaudides, especialment la d'en P. Prat Gaballí, qui obtingué la Flor Natural. Terminada la festa, els poetes premiats foren obsequiats ab un *lunch*, pronunciantse patriòtics brindis.

Demà's compleixen quatre anys de la mort del gran poeta Jacinto Verdaguer, qui tant contribuí ab ses admirables obres a fer gloriós el renaixement literari català.

JOVENTUT endreça un sentit recort al poeta y a l'amich, y ab tal motiu se permet excitar el zel de la comissió organitzadora de son monument, que a hores d'ara, pera vergonya de Barcelona, encara està en projecte.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

(SURT ELS DIJOUS)

ARTS, CIÈNCIES, LITERATURA

Preus de subscripció:

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetes
	Mitj any.	4'50	
	Trimestre.	2'25	
ALTRES REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	
ESTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
	Número corrent.	10	Cèntims.
	» atrassat.	20	